

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

Телеф. Редакції: 23-41.
" Друкарні: 23-26.
—
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЙ.
—
ЦІНА ОДНОГО ПРИЖИВНИКА
25 сот.

у Львові, вул. Руська ч. 20.

Львів, 16. жовтня 1929.

Радянський уряд телеграфічно звільнив з уряду шефа паризької торговельної делегації Туманова. Туманов має дуже широкі повноваження і був цілком амбасадора Донгалєвського завданням особово в дипломатичній репрезентації Радянського Союзу в Парижі.

Користайтеся з нагоди!

Одиниця Українська Галантерейна Торговля

"Genewa"

Д. Конюха, Львів, Ринок 37.

(побіч "Народної Торговлі")

464 6-2

вродив для реклами по фабричних цінах

Жіночі і мужські білики, панчохи, прекрасний вибір наймодніших красок, тисячний вибір краваток, торбачок і трикотажу, прилади до гоління і мурення, дерфумери, косметики і Забавки, Капелюхи і Шапки!

Чи можлива організація Паневропи?

"Наш Фраз Прессе" публікує далі заяви різних державних мужів про можливість організації Європи. В останньому числі уміщено заяви Шалля, голови італійської делегації при Лізі Націй, та Тітулеска, бувшого ромунського президента міністрів.

Шалль вказав на те, що треба дуже докладно простудіювати способи до усунення інтернаціональних непорозумінь. Причини до цих непорозумінь є багато й вони дуже різноманітні. Деякі з них мають у своїй основі причини господарської природи. Тут перед урядами стоїть велике завдання — припорядкувати не лише принцип солідарності, але також справедливості. Ми, — сказав Шалль, — охоче готові взяти участь у цій праці, однак ми домагаємося, щоб були узгоджені інтереси і продукуючих і споживаючих країн. Не можна забувати, що тут практичне розв'язання мусить ґрунтуватися на повазі солідарності усіх народів світа. На мою думку Бріан мав на увазі власне це почуття солідарності, коли він розвивав величавий ідеал федеративної злуки європейських націй. Я бачу всю велич цієї ідеї, я бачу також труднощі її переведення. Та всеж вона варта нашої уваги, і ми мусимо докладно перестудіювати її. Як бачимо з наведеного, представник Італії — дуже обережно і в найзагальніших виразах, які властиво нічого не говорять, дає відповідь на питання, чи можлива організація сучасної Європи.

Дещо виразніше висловився Тітулеску. "Я бачу, — сказав він, — що ідеал Бріана — утворення федеративної Європи, дуже тяжкий до здійснення, однак я вважаю, що та злука між окремими країнами нашого старого континенту, яку він пропагує, не є така утопічна, як це гадають інші люди.

Тому, що запропонований зв'язок мусить насамперед мати економічний характер, ми мусимо насамперед розв'язати, які спільні господарські інтереси мають різні народи.

Тут треба зазначити ще одну сторону проблеми. Поняття Злучених Держав Європи не можна толкувати в тому напрямі, що воно має бути спрямоване проти Америки або Великої Британії. Це є лише чесна спроба об'єднати на основі солідарності різні країни Європи, а це означає заповнення між ними господарського та політичного мира, і тому лежить в інтересі цілого світа".

Складайте жертви на оселю українських робітників пера.

ЗАМІТКИ І ВІДГУКИ.**Чесько-мадярське Льокарно.**

Ревенції про ревізію чесько-мадярських границь, охота през. Масарика засісти до конференційного столу в тій справі, стриманість мадярів, — все це викликало живе зацікавлення в дріт. Те зацікавлення приймають дуже різно, відповідно до меншого або більшого обтяження своєї табули національними територіями.

Досить цікавим є нпр. в тій справі голос кравівського "Часу". Хоч не думає він, щоб справа ревізії границь вже була під теперішню хвилю актуальна, то всетаки з обговорення тієї справи пробивається деяка констернація.

Для нас, а точніше погляду польської державної рації, в заяві през. Масарика найважливіше є те, що Чехія не може жити під натиском Німеччини і Мадярщини і буде шукати з одним із них або з обома порозуміння. Те порозуміння Чехії з Німеччиною — не обманюймо себе! — то повна незацікавленість Чехії в справі границь Польщі, порозуміння з Мадярщиною — то саме той прецедент, перед яким нас так Чехія перестерігає, а проте бачимо, що до того прецеденту є готова, щоб тільки Мадярщина — за звернені їй чисто мадярські простори та есентуально Русь — лишила її щодо решти в спокої і відчинила свої ворота для її промислової експансії. Так буде виглядати чесько-мадярське Льокарно, на яке Чехія готова піти, а на яке якось не має охоти йти Мадярщина. Чи Мадярщина вважає, що не треба спійштитися, бо чим пізніше, тим більше дістанеться, чи може трактують ті пропозиції з економічних оглядів як дар Данаїв, то інша справа. Це не змінює основної справи, себто настання Чехії до проблеми ревізії границь. В воно воєсім інше, як наше. Ми готові за кожний квадратний метр наших земель боротися до кінця, колиб нам пробувало їх відібрати. Чехи в тому випадку готові засісти до торгів, скільки мають відступити і що за те дістануть. Причина проста: ми маємо в грі прастарі, чисто польські границі, вони землі заселені мадярами й русинами, і битися за них не думають і не почувують сил до цього. Це є орієнтаційна вказівка для польської політики на майбутнє".

Тим "прецедентом" є добровільна згода Чехії на ревізію границь, прецедентом, що переломлює принцип непорушності післявоєнних трактатів. Без сумніву, післявоєнні трактати творять одну, суцільну будову. Нарушення їх підірвання її в одному місці автоматично потягає за собою граничний проріз в другому місці. Тому то "Час" робить різницю між границями Чехословаччини і Польщі. Мовляв, чехословацькі окраїни є заселені мадярами й українцями, а польські є — прастарі польські границі.

При тій нагоді мусимо і ми зробити деяке застеререження. Не є виключене, що чесько-мадярське Льокарно може бути окуплене не тільки тими територіями, на яких мадяри творять більшість, але також нашою закарпатською територією. Чехи є добрі торговці і ще більші еґотисти. Здається, що своєю колоніальною політикою, веденою чеськими суспільними покійками, вони підготовляють передачу Закарпатської Укра-

їни мадярам. Перед цією акцією мусимо перестерегти чехів, бо проблеми нашого Закарпаття не є справою чехів і мадярів, навіть не справою закарпатських мадяронів, але всього українського народу.

Поклик до роззброєння.

Подорож Мекдональда до Вашингтону наводить небувалий відгук у усіх американських пресі. Англійський міністр закордонних справ на окремих зборах банкірів, великих промисловців і політиків звернувся з призивним покликом до американського громадянства, щоб вони піддержали зроблений ним і Гувером почин для зміцнення миру. Англія припинила будову двох кружляків, тому, що не вірить у можливість війни з Америкою. Англійські робітники зріклися з заробітків, щоб дати приклад своїх миролюбних настроїв.

Європейські держави — казав Мекдональд — повинні взяти на себе ризик мира і довести до загальної конференції роззброєння. Оби флоти, англійська й американська, покищо нагладитимуть над спокоем на морях. Однак їхнє порозуміння не має нічого спільного зі спільною командою обох, як це передали деякі американські часописи. Америка лишає опіку європейських морей Англії. Морська порозуміння таких двох держав, що не має на меті ніякої світової реформи, влекнеть конференцію морського роззброєння. В це один із перших етапів загального роззброєння всіх держав.

Світова флотія.

У зв'язку з пропагандою Мекдональда в Америці, преса пригадує деякі труднощі у стані світової флотії. Ця флотія ділиться на п'ять категорій: воєнні кораблі, кружляки, торпедовці, водні літаки і підводні лодки ("У"-човни). Вашингтонська конференція означила максимальну тонаж на 35.000, а відношення Англії, Америки й Японії у флотії в пропорції 5:5:3. Японія почала домагатися підвищення своєї "суми" і проти цього покищо не було протесту.

Америка не має зацікавлення для тих самих родів корабельної флотії, що Англія. Вона мусить здоганяти Англію і до 1936 р. діжде між ними до вирівняння (паритет). Америка мусить почати своє роззброєння від будови кружляків, яких Англія має вже забагато.

Морська конференція призначена на 1930 р. буде приєднана рахуватися з державами, які досі не мали взагалі флотії. Крім Америки, Англії й Японії виступлять ще Італія й Франція, які за той час підготували собі швидко кружляки. Між Францією й Італією іде таке-же суперництво, як між Америкою й Англією; вони заважають, що потрібну флотію для охорони своїх бережів, найближчих і найдаліших колоній. Найближча конференція мусить бути приготувана на солідарний фронт Італії, Франції, Японії і південно-американських держав.

І. КАЛІЧАК.

3 таборового життя.

В кімнаті.

Біде світло осіннього ранку видирається до кімнати, освітлюючи вбогу, жебрацьку її обстановку.

По брудній долівці з глибокими щілинами, вимитій ще кілька літ тому, витягаються тіні аялків і стола, що займають майже цілу середину кати. На столі вусміх залягають недоїдені куски хліба, їдучи, вищерблений ніж, горнятка, останки вечері і залязовані карти. А над столом звисає на покрученим дроті брудна, електрична лампа, що своїм каламутним світлом скупно присвічує у нечір таборитам.

Під стінами триніжати залязаних ліжок. На них сплять в різних позах старшини, покриті тонкими, паперовими покривалами.

Двома невеличкими віконцями паде знадвору денне світло. Через них видно також дах сусіднього барачу, що його нещодавно натерли стрільці дехтоєм. А на нім скупилася юрба наїжених воробіїв, що цвірінькають від холоду. Буде мабуть падати дрібний, до кости проймаючий дощ.

Один кут кімнати, де стоїть четар Ліщинський, що слабо освітлений, бо він свій кут вибив чорною папою на те, щоб було тепліше. Четар, невеличкий ростом, роззявляється горляком, а його тіло знімається неформеною масою злізлого покривала. Хропить на цілу кімнату і з трогом випускає з себе віддих.

Кімнатою несеться спокійний віддих сплячих, з котрим мішається скоро балачка котрогось там із просоння. Крізь щілини в стінах видно до сусідньої кімнати, звідкіль чути глухий кашель.

З йозефівського двірця долітає гострий свист паровозу, що будить зі сну четаря Яворського. Він протягається поводи, але так, що аж тріщать кості, охкає, обертається на правий бік і знову щільно прикривається. Зпід покривала видно лиш крайочок його кучерявої голови.

Під вікном тихо проклинає четар Равчук, що зі студеним не міг уночі спати і лежав скорчений. Тепер він піднісся на постелі й почав поправляти покривала, що повисалися з нього на землю. Накинув на них ще й свою коротку куртку, загнув голову в рушник і скулений удвоє, скорчився знову під своїм покривалом.

На другому боці піднеслася чорнява голова четаря Рудницького, що висікуючи носа, питався свого сусіда:

— Титку, ти спиш?

Поручник Титко перевернувся на постелі і казав, що вже не може спати. Вага з паперового пуделка зорку й закурив.

Четар Нестор жалувється, що було зморо і став розказувати свій сон, в якому нібито здавав матуру. А предсідником іспитової комісії бував прегарна жінка...

Поручник Титко зіває, кидая недокурку зорку і знову тихо.

В кімнаті стає ясніше. Видно пооблапуювані стіни, що їх лінійні мешканці покривали чим хто міг. Над постелю четар Сто-

колоси видно цілу низку французьких картин, з котрих визирають повні, жіночі форми.

Коридором снуються чийсь кроки. Розчиняються двері й до середини входить тихо поручник Сазанів, що позичає бляшану коновку на ранішню каву. Скрипіт дверей будить одного старшину по другім, від чого в кімнаті стає живіше.

Зі свого кута питається четар Нестор:

— Ти встаєш, Грицю?

— Так, встаю — відповідає невеличкий четар, натягаючи на ноги вузькі ховани.

За ним встає поручник Титко, що накривав вилиці голову шапкою і виходить з кімнати. Але в дверях стрічається з Грицем, що питається поручника:

— Ви куди?

Поручник каже на те, що йде слухати роботу, що цвірінькають по барачах.

В кімнаті вже не сплять і говорять голосно. Дехто переканюється із сусідньою кімнатою, де стали вже роздавати каву. Від сусідів приходять в гості поручники. Він сів на ліжко і закував позичену зорку.

Хорунжий Ласовський має нині джигур і він роздає каву. З коновки, що стоїть на лавці, нальає він до їдунок і горняток чорну, сахарною пересолоджену, брудну юшку і кожному підносить її до постелі.

З коновки клубиться пара наче з високого комина. В кімнаті снідають. Один одному подає хліб, ніж, потім папіроски, а при цьому говорять про події минулих днів, особливо з політичної лінійки.

У пошуканці за виходом.

Ідеї посла С. Мацкевича про закордонну і внутрішню політику Польщі.

Варшава, 12. жовтня 1929.

II.

Одностороння вартість франко-польського союзу: користь для Франції, шкода для Польщі. — Небезпека паніфізму. — „Ліотинський“ версальський мир. — Ліга Націй — агентурою трьох великодержав. — Активізація польської політики.

З обох книжок Мацкевича бачимо, або радше не бачимо, а огрічення, яке проявляється в оцінці: люди добрі, киньте забаву у піжмури, не будьте глухі і сліпі, гляньте довкола себе широкими очима і признайте, що діється але та жерщій старайтеся залюбити анжоні, шукайте виходу в ситуації, яка є справді погана. Бо Мацкевич не є дефієтисом. Навпаки, він є протівником дефієтизму, як ворога всього живого творчого дла. Мацкевич є лише перерізанний величавою небезпекою, яка гроить Польщі і байдужістю своїх земляків, які тієї небезпеки не додують.

Найбільша небезпека, це — на думку Мацкевича — фальшива роль, в якій опинилася Польща, як союзник Франції. Ця фальшива роль почалася від часу льокваренської політики Бріана і Штрессмана, політики франко-німецького порозуміння. В ремствуванні на цю політику Мацкевич не є самітний; поскільки лише енциклі публіцисти в роді Козіцького і Стронського всі сил добувають, аби переконати Францію, що ця політика є помилковою, ба для неї, Франції, погубною, оскільки Мацкевич не бавиться у ментора. Навпаки, він признає, що і для Франції і для Німеччини ця політика є вигідна, для Франції навіть органічно необхідна (депопуляція, фізичне і моральне виснаження війною), — тим же погубна для Польщі. Це він докажує і з цього шукає виходу.

„Льокваренська політика Франції — кляче Мацкевич — приносить нам шкоду. Польсько-французький союз приносить нам шкоду, польсько-французький союз є одним із чинників, які зможливають політику Франції. Стоїмо перед безумним в історії соціальним фактом, що в союзі, який існує задоволення безпеки себе перед одною і тою самою державою (Німеччина), один із союзників (Франція) прокламує угодову і мирову супроти той держави політику у тягнє всі корисні наслідки з такого стану річей, погоджуючись на те, що другий союзник (Польща) далі буде грає роль усмирителя і стражника та приймає на себе невкорисні наслідки такої ролі. Франція нас потребує і не думає розстатися з нами“. Але питаючи, хто який тягне більші користі з франко-польського союзу, Мацкевич відповідає без надуми: Франція.

Таких цитат можна би навести з двох книжок Мацкевича цілі десятки. Всі вони мають доказувати не потребу зрівняння союзу з Францією, лише потребу „направити“ союзу, який „є клясою шлюбування“. Мацкевич не є проти франко-німецького порозуміння. Він є проти одностороннього порозуміння, при залишенні Польщі поза його скобок. Він є проти одностороннього паніфізму, а залишенням Польщі ролі — чакларма на чужих послугах. Він є проти паніфізму, бо не вірить у реальне виключення воєн. Вірить у паніфізм Європи, яка не хоче другої світової війни. Але одночасно ця нехить генерального конфлікту не стоїть на перешкоді до злику національних конфліктів. І боїться, що злику конфлікт вийде між Німеччиною і Польщею, що він буде локалізований і скінчиться ерозією Польщі. „Ставлючи вранку над і, боїмося, що коли Німеччина спричинить конфлікт на коридор, то Європа спляче нам: „Панове, віддайте нам той коридор, коли вони за ним так галасують“. Тимчасом „відступлення від Поморі від пресії ворожої Польщі Німеччини була би це шва купна — втрати самостійності, втрати авторитету держави і міжнародного значення... Попра віру у паніфізм Європи, віримо у локалізацію війни, а згодуючись з поглядом Муссоліні про малі держави (що вони шезуть), хочемо, щоб Польща остала, як держава велика“. І тому Мацкевич заявляє голосно, не дивлячись на всю паніфістичну нуту польської офіційної дипломатії: „Цей паніфістичний, цей архієпископський настрої цілої Європи звертається проти інтересів польської держави. Європейський ультраніфізм є загрозою для польської політики“. Правда, Польща не усталає ніякого міжнародного ареопагу, коли річ йтме про порушення її межини територіального посягання. Божа справді посягання „останню країну крок за кроком“ для оборони загрозених границь „але, трагічно для Франції, а політично — для Європи для нас є саме питання, чи отримати в н-ї

ОСИП СТЕФАНОВИЧ

РАНИШЕ РОМАН ЗУБИК

Львів, вул. Галицька ч. 16.

КОВДРИ, КОЦИ І ПОЛОТНА.

НА МУЖЕСЬКІ ОДИНІЯ

ПОВНИ КРАСІ І АНГЛІЙСЬКІ

У ВЕЛИКОМУ

ВИБОРІ.

роні інтегральності версальського договору Франція зарпизує цю останню крападу крові своїх воєні. І Мацкевич боїться бути ізоляційним у критичному моменті, не хоче на цей момент чекати, не хоче чекати на погнену пробу вірності свого союзника, лише шукає спосіб, аби до цього моменту не допустити, не будуючи лише на мілітарній вартості союзу з Францією.

Талмудистична вірність версальському договору і конвульсійне абергація його недоторальності, це, на думку Мацкевича, не є доцільний спосіб. „В міру, як угрунтовується паніфізм Льокварна, Польща тратить свою роль сторожа версальського мира, а радше протинімецького сторожа версальського мира. Відсвський договір з 1919 року був багату мудріший від версальського, а Талейран і Метерніх були мудрішими людьми від Льокварна Дюркхана, головною від Вілсона. А проте і той договір трівав без чия відносно коротко. Отже мусить прийти зміни в версальського договору... Зрештою, у своїй розроблючій широті Мацкевич не дурається подати таку адекватну характеристику твору, на якому спирається не лише самостійність Польщі, але і її ціла сучасна практична закордонна політика: „про версальський договір, редагований умово недужою людиною, п. Вудромом Вільсоном, не можна казати, аби він містив у собі іскри генія, зате легко можна сказати, що має анатема ідіотизму“. Кажучи це, Мацкевич має на увазі одну конкретну статтю в версальського договору (про що буде мова далі), між наводимо цю „характеристику“ на доказ, як мало ваги він прикладає до версальського мира та його трітності.

Таксамо Мацкевич опрокузує надії на „опіку“ Ліги Націй. Не тому, щоб не вірити в реальну силу цієї установи. Навпаки, Мацкевич її далеко не легковажить. Однак він ставить сміливу тезу, що Ліга Націй є лише замаскованою формою фактичної англо-франко-німецької коопераци, що Ліга Націй не вигукує рішуче проти нічого, що рішуче спротивляється інтересам одної з тих трьох великодержав, і відсверка, Ліга Націй мовчить зазирбує те, що буде тихцем узгоджене поміж тими трьома великодержавами.

Не бачучи реальної користі для Польщі з французького союзу, а воєністичного протинімецького становища і з надії на Лігу Націй, та бачучи зате шораз меншаюче міжнародне значення Польщі і лікаючись, що процес того депрещіонавання Польщі мусить закінчитися катастрофою, польський публіцист шукає ліку — в активізації польської закордонної політики. Як же він уявляє собі цю активізацію?

I. Кедрин.

На організаційному фронті.

ПОВІТОВИЙ НАРОДН. ЗІЗД ДРОГОВИЧЧИНИ.

Дня 23. вересня п. р. відбувся у Дрогобичі Повітовий Народний Зізд, на яким складали свої посольські звіти посли: д-р І. Блажевич та А. Максимович. Після дискусії над звітом приступлено до вибору повітового Народного Комітету, якого головою став д-р Степан Витанський.

ПІДГАБЧЧИНА.

Заходами Повітового Народного Комітету УНД-а в Підгайдах відбулося в дні 8-го вересня п. р. посольське справоздаче в іче в Горожанці, на котре прибув посол Целевич Володимир. З Підгайців як делегати Пов. Нар. Ком. взяли участь у вічу пп. О. Яворський і А. Ласовський. Віче отворив голова Пов. Нар. Ком. О. Яворський, до Президії обрано о. ради. Придатковича, пп. Горажанина. Рішення посольський авіт наголоси посол Целевич. Присутні, в числі около 3 тисяч вислухали промови з великим зацікавленням, а в часі дискусії оплесували положення на місцях. Віче ухвалило повне довіря Українській Парламентарній Репрезентації.

Запрошення Мекдональда до Гувера.

Мекдональда запросив Гувера приїзати з жінкою до Англії. Гувер заявив, що коли його кабінет та комісія для закордонних справ сенату дадуть свою згоду, він очолює на короткий час до Англії. Гувер свого часу проживав ший ряд літ у Льондові, як представник американських фірм.

На східні теми.

Афганський котел.

Значіння Афганістану і його еманіпація.

(На маргінесі останніх звісток про упадок Габіб-булі.)

Всі дванадцять великих походів, до Індії, які знає історія, переходили територією Афганістану, за винятком одного тільки арабського походу. В цьому крестієся ключ значіння Афганістану, який ще більше набирив ваги, від коли паніфізм його сусідом стала червона Росія, яка на східі шукає терену для прищеплення своїх червоних ідей. Роль свою афганці розуміли вже давно і віддавна намагалися використати свою ситуацію в російсько-англійському конфлікті, що постійно загрожував і загрожувало англійському пануванню в Індії.

Вже Абдурахман-Хан, від Аманулли-Хана, знав, що з російсько-англійському конфлікті переможцем буде та держава, яка залепить собі поміч Афганістану. Так само афганці розуміли, що першою анимогою життя, це потреба вибороти собі фактичну незалежність, використовуючи догідну конюнктуру російсько-англійського суперництва в Афганістані.

Подія сходу на „сфери впливів“ між царською Росією та Англією в початках цього століття притупила гостроту цього суперництва і тільки наслідки комуністичного перевороту та національне пробудження сходу після світової війни, знайшли в особі Аманулли-Хана борець за виведенням з під „протекторату“ тих двох великодержав.

Акція над звільненням країни від чужої опіки була тісно звязана з рухом афганських поступовців, які мали намір штовхнути країну на шлях енергійної європеїзації, — на чолі цих спроб стояв Аманула-Хан.

Події в магометанському світі, що займали після 1905 року, — російська революція 1917 р. і світова війна з її гаслами свободи для пригноблених народів, не могли не відбитися на чодових представниках афганської шляхти, які називали контакт з представниками індуських самостійників і турських поступовців кола.

Вбивство еміра Габіббулі та проголошення еміром Афганістану Аманулли-Хана відразу розпочинає самостійницький рух в Афганістані. До влади приходять люди, що гуртувалися навколо Аманулі, та іспірували його в його реформаторській діяльності.

Першим політичним кроком Аманулі — було повідомлення в 1919 році віцекороля Індії про проголошення цілковитої незалежності Афганістану та відкинення англійського протекторату. Всі спроби до погодження конфлікту мирним шляхом, не дали жадних наслідків і 7. V. 1919 Аманула-Хан випередив англійців та оголосив війну, яка хоч і не дала Афганістанові великих побід, але підтвердила незалежність Афганістану. Зараз же після признання тієї незалежності Англією, Аманула-Хан навязав дипломатичні зносини з Совітами й іншими державами Європи.

Шахуючи Англію навязанням дипломатичних зносин та підписанням трактату з башаїками, Афганістан відвоював на Англії 16. X. 1921 року признання англійських умов в справі довозу зброї та економічних англо-афганських таким чином своє міжнародне становище.

Одночасно Аманула-Хан впроваджує деякі внутрішні реформи в краї, касуючи незалежність, реформуючи адміністрацію й фінанси. В 1923 році декретом скасовано многоженство, — мимходом кажучи декрет цей дуже пошкодив молодому монархові і пошкодив захитав його престолом. В Кабулі-столиці Афганістану, повстає радіо-станція, проводиться телеграфічна лінія з Кабулом до російського кордону, починається будова шосейних доріг і проектується постійну повітряну комунікацію поміж Кабулом і Москвою. Характеристичним проявом європейських інтенцій Аманулли-Хана була будова нової столиці Дар-ель-Аман недалеко від Кабулу, після проекту французького Годара. Поширення промисловості в краї Аманула-Хан надавав велике значіння і, поборюючи труднощі, він поширяв в Кабулі „Арсенал“, який є частиною промислових закладів „Машин-Хан“, які виробляють, крім військового матеріалу, чуття, деякі матеріали й хемікалі.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Гази і ми.

Поступи воєнної техніки не дають спати людям. Мареву майбутньої війни стає раз-у-раз перед їх випудженнями очима і домагається відповідей: що буде, як...?

Люди, які займаються воєнною технікою і її найновішими здобутками, не тільки самі бояться, але й страшають інших. Слав би собі перший-ліпший невіжа спокійно, безтурботно, сидів би йому шницль, лютерія, пісар, гості, а так настрашувати його війною і — спокій пропав.

„Теперішня війна, це війна газами!“ — кричить афіша.

„Не задусять нас ворожі газу!“ — горлаве кіно.

„Як боронитися проти газів?“ — виклад. Прочитай собі наш чоловік такі страхотки і волосся йому дубом стане, а в горлі починає щось дусити, а очі на верх вилазять, мов би справді вже був газовий наступ.

З того часу він уже позваканий для проти-газової пропаганди. Безплатно і без спонук агітує де може і коли може. Ходить поміж людьми і страшить тих, які досі жили спокійно.

— Кажу вам, це буде щось страшного. Долом хмари газів, як курява, а горою рої літаків, як сарана... Бух! Грім! Тарраа! Комплетне знищення!

— Який-же рятунок? — питає застрашений слухач.

— Ніякого!
— От Боже! Що ж робити?
— Запишіться до Ліги Оборони перед газом.

— Попо?! Вовож однако не допоможе!
— Але будете пробувати боронитися.
— А ви вже записалися?
— Я ще ні, але може запишуся.

На вулиці відбувається демонстрація газового нападу. Ніхто нікого не остерігає, ніхто ніщо не повідомляє, а тільки біжать вулицею якийсь „фагас“ і кидає смердючі бомби. За ним гонять пожежні сторожа і гасять сморід. Кого цей сморід захопить, цей пичає, плаче і кашляє, так, що й сваритися не має змоги. Газ, на загал, це є шкідливий. За пів години ти вже притомний і можеш долітати додому, а другої дня під вечір перестає вже і голова боліти. Перестає, що правда, не зовсім, але бодай очі з болю не вилазять.

Недавно улаштували газові чинники таку штуку і на вулицях Львова. Одна панночка вертала від окуліста і знайшла в офісі газовий досвідів. Не уявляю собі, щоб на її хорі очі пекучий, їдкий газ щонебудь поміг. Але для протигазової пропаганди це матиме велике значіння: панночка переконається, як легко осліпнути від газу.

Завелось в нас від давня, що кожну справу треба при кінці накрутити до українського питання. Так воно є в статтях, так мусить бути і в фейлетоні. Отже: Як мають поставитися до газової квестії українці?!

На мою думку, хрлявіві газу не такі страшні для нас, як виглядає. Ще для людей з села, то може, але не для нас українських мешканців міст і містечок!

Адже ми цілими літами живемо в такій атмосфері, що чужий тільки хлинув би. А хто видержав довгий час на Руській і Околиці, тому ніякі газу не страшні. Надлетять літаки, розпустять хмари газів, дерева всохнуть, трави спонелють, а наш брат тільки: „лччч!“ і... пішов далі.

Галактіон Чіпка.

Ще про віче зльокантованих у Львові.

До вчорашнього повідомлення про віче в справі зльокантованих урядників і емеритів, що відбувалося в залі „Сокола-Батка“ у Львові, а яке по рефераті посла Целевича розв'язало, додамо ще наступне доповнення:

Коли присутній на вічу представник львівського городського староства роз'яснює віче, тоді пос. Білик скомунікував телефонічно з городським старостою Кальком у справі влаштування посольського віча. Староста Калько дав дозвіл на таке віче. Однак віче не могло відбутися, бо за той час поліція очистила залу від вічеників на основі розпорядження присутнього на залі комісара Бехметюка, який і роз'яснює віче.

Довідаємося, що в найближчому часі посла Целевича і Білика видадуть окремих комунікат, в якому вясують, що мають далі робити зльокантовані поодинокі дисидентів, щоб правною боротьбою добиватись своїх прав.

НОВИНКИ

— Фотограф Янушевнич, вул. Відевського Поля ч. 1. (бічна Зеленої), Тел. 5960. Віз 7-7.

— Конфіскація „Діла“. Вчорашнє ч. „Діла“ зайняло львівське городське староство за передову статтю про національні відносини на Волині. Це вже 25. конфіскація „Діла“.

— Арештування. Повідомляють нас, що в понеділок рано 14. ч. м. львівська поліція арештувала п. Ярмівича Ярослава Романа і його старшого брата Петра. Після одноденного придер-жання в поліційних арештах випущено п. Петра Ярмівича на волю, а Ярмівич Ярослав Роман (молодший) сидить ще покищо в поліційній тюрмі даліше.

— Візід Митрополита Шептицького до Риму. Як довідаємося, О. Митрополит Шептицький виїхав вчора дня 15. ч. м. вечером до Риму.

— Візід наших єпископів до Риму. Перед кількома днями виїхав до Риму новоіменований львівський єпископ о. д-р Іван Бучко, де він прийме свячення в неділю 20. ч. м. У віаторок 15. ч. м. переїздив через Львів на зїзд греко-кат. єпископів до Риму станіславський єпископ о. д-р Гр. Хомишин.

— Львівська хроніка. При вул. Бельовського арештовано злодія Стефана Волошина та Івана Ванька в хвилині, коли вони рабували трафіку Вайнштока. Арештовано також разом з ними Леона Коля і Розенбуша. — При вул. Романовича ч. 11. злодії вкрали в домі Шмаленберга 1000 золотих. — У Йосифа Голембівського вул. Сапїги ч. 45. вкрадено в ночі всю гардеробу.

— Підчас слідства на поліції пробував поповнити самовбивство Осип Розенбуш, арештований за крадіж. — Урядник скарбової палати Казимир Рокосинський в цілях самогубства випив пляшку йоду, а Бенямін Павлик, щоб скінчити життя напився денатурованого спирту.

— До львівських поліційних арештів приведено Степана Микетинського за крадіж, Антона Рожанського за ограблення каси політехніки, Франца Лятавця підозрілого в убивстві.

— Будова нових залізниць в Польщі. Польське міністерство залізниць приступає до будови нових залізничних шляхів на лінії Бидгощ—Гдиня, Гербі—Іновроцлав, Калети—Підзамче, Луцьк—Стоянів. На цю справу вже ухвалено відповідні суми грошей.

— Статистика векселевих протестів. Головна Статистична Комісія у Варшаві подає статистику векселевих протестів зі серпня ч. р.: В цілій Польщі запроtestовано 456.157 векселів на суму 38.2 мільйонів золотих. В липні запроtestовано 506.713 векселів на 116.7 мільйонів золотих. На першій місці є Варшава, де запроtestовано 105.537 векселів на суму 25 і пів мільйонів, на другій місці Лодзь, що запроtestувала 52.888 векселів на суму 10.2 мільйонів золотих, на третій місці Львів з 13.519 запроtestованими векселями на суму 4 мільйонів, на четвертій місці Познань з 6.354 векселями на 2.9 мільйонів, даліше Катовиці на 2 і пів мільйонів, Бельсько 805 векселів на 322.000 золотих, Станіславів запроtestував 1436 векселів на 229.000 золотих, Тернопіль 349 векселів на 220.000 золотих. Пересічна сума за протестованих векселів виносить 400 золотих.

— Бувший гетьман Скоропадський купує церкву? Перед кількома днями в пресі появилась новинка, що берлінсько-московська церква була продана на ліценції за довги. Сьогодні газета „За Свободу“ повідомляє, що на просьбу єпископа Тихона б. гетьман Скоропадський рішався купити православну церкву під умовою, що в ній будуть дравитись богослуження українською мовою. І хоч московська еміграція протестує проти цього, Скоропадський і його прихильники всеж купують ту церкву і передають українській еміграції в Берліні.

— Самовбивство редактора. В Бидгощі підчас академії в честь Пулавського застрівся редактор завішеного часопису „Варус Поморські“ Іван Завада. Правдоподібно до самовбивства довела його якась монархістична афера, в яку редактор Завада вмішався під впливом монархіста Гжибовського, арештованого недавно за фальшування документів. Редактор Завада побоюється компромітації за співпрацю з Гжибовським і П. насадів, скінчив самовбивством.

— За рабунок. Передача львівський суд присягав засудив Дмитра Галаза із Жовківщини на 3 роки а Івана Кудика на п'ятороку року в'язниці за напад і рабунок в домі Юрка Мокрого.

— Велика буря біля Берліна. Біля місцевості Штаккен, недалеко Берліна, панувала на днях страшна буря, яка зрівнала з землею майже 160 будинків, знищила сади і поруйнувала частини багатого сіа. Сила вітру була така велика, що деякі дахи були перекинені сотні метрів далеко.

— Річні вісти. Визначний теоретичний соціаліст Карл Кавчик святкує дня 16. ч. м. 75. річницю своїх народин. — Статистика нарахувала

Уважайте на фірму!

Роскішні Глинянські Килими
Мих. ХАМУЛИ

не в кіоску

Площа Трибунальська ч. 1.

4913 10

(біля Бергера)

пригадується своїй ВП. Клієнтелі.

В околицях Кабулу вибудовано дві шкільні гуті, фабрику цементу, й металургічні фабрики, як рівнож поширили кабульську електричну стацію. Уряд Аманулі-Хана старався піднести добробут краю та організував торговельні т-ва, які дістали від держави монополію на імпорт і експорт деяких товарів. Фінанси Афганістану, які були до 1919 року неупорядковані, Аманула-Хан упорядкував, назначаючи деякі окреслені податки, чим оздоровив фінансову систему країни.

Централізуючи владу в своїх руках, Аманула-Хан змушував правителів окремих провінцій до вплачування податків до державної скарбниці. В 1923 році афганський уряд уперше мав можливість виступити з упорядкованим державним бюджетом Афганістану. Організація афганського законодавства найшла свій вислів у „Засадиному Законі“ та в „Засадиному праві Високої Афганської Держави“, яке оголошено в 1923 році. Соціальні реформи, робили Аманула-Ханові найбільші труднощі. Хотючи перетворити свою країну якнайшвидше на візір європейських країн, він занадто швидко впровадив зверхню європеїзацію своїх громадян. Скасування серпанків на жіночому обличчі, впровадження європейського вбрання для членів афганського „парламенту“ і їх примусове годення, викликали вибухи невдоволення поміж населенням Кабулу. Афганське духовенство завзято протиставилося соціальним реформам, вбачаючи в кожній реформі ворожу тенденцію релігії. Невдоволені намісники провінцій, які були ограничені у своїх правах централізованою владою, підперли духовенство й у 1924 році повстала південно-західна округа проти влади Аманулі-Хана. Повстання вдалося зломити за допомогою совітської авіаційної фльоти і Аманула-Хан не припинив своїх реформ.

Невдоволення, уміло підтримуване зовні зброями консолідації Афганістану, вибухло після приїзду еміра з його європейської поїздки з такою силою, що змусило Аманула-Хана до зречення від престолу. Але після уступлення Аманулі-Хана, країна не заспокоїлася. Саме телеграф приносить вістки про перемогу повстанців над новим еміром Габібдулою. На чолі повстання стоїть Надір-Хан, бувший військовий міністр Аманулі-Хана. Останні відомості кажуть про заняття Кабулу Надір-Ханом та покликання Аманулі-Хана на Афганський престіл. Чи буде Аманула-Хан королем Афганістану, це ще під знаком запиту. Радше можна гадати, що ферментуючий Афганістан внадовзі заспокоїть під проводом когось із спокійніших співробітників бувшого еміра-реформатора. Л. Л.

Демонстраційний страйк арабів в Палестині.

Львівська газета „Дейлі Мейл“ повідомляє з Брусалиму, що Виконавчий Комітет арабського палестинського конгресу ухвалив протест проти постанов британського найвишого комісара для охорони жидівських релігійних деремоній коло „стіни плачу“. Виконавчий Комітет ухвалив повідомити прем'єр-міністра та колоніальний уряд, що комісар Шелслєр не садається на уряд найвишого комісара. Його політика шкодить англійсько-арабській приязні.

Успіхи повстанців в південному Китаю.

Похід на Кантон.

З Львонду повідомляють, що в провінції Говань розпочалися битви між ареноваторованою армією генерала Фенга п військами найкількішого уряду. В південному Китаю ареноваторований генерал Чанг-Фат-Кван залучився з генералами в провінції Кванто, в вони планують спільний наступ на провінцію Квантунг та на Кантон. Повстанці в північному та південному Китаю спільно прагнуть проти найкількішого уряду.

В друкарні Видавничої Співки "Школа". Львів. Ринок ч. 10.